

Check dein Handy!

Cep telefonunu kontrol et!

INHALTSVERZEICHNIS

Einführung	3
Wie kommt der Kontakt beim Telefonieren zustande?	4
Was weiß ich über die Strahlung meines Handys?	6
Wie kann ich mich vor Handystrahlung schützen?	8
Woher kommt mein Handy?	10
Was steckt in meinem Handy?	12
Wie werden die Rohstoffe abgebaut?	14
Wie sehen die Arbeitsbedingungen in der Produktion aus?	16
Wie soll ich mich entscheiden?	18
Was kann ich beim Kauf beachten?	20
Welche Siegel und Bewertungen gibt es?	22
Gibt es ein faires Handy?	24
Wie gehe ich sicher mit meinen Daten um?	26
Wie entsorge ich mein Handy richtig?	28
Warum ist Handy-Recycling so wichtig?	30
Wie kann ich mein Handy reparieren?	32
Glossar	34
Gibt es noch mehr Materialien zum Thema?	36
Impressum	38
Handy-Checkliste	40

İÇİNDEKİLER

Giriş	3
Telefonlaşırken bağlantı nasıl sağlanır?	4
Cep telefonumun ışın salımı üzerine ne biliyorum?	6
Cep telefonu ışınlarından nasıl korunabilirim?	8
Cep telefonum nerede yapılıyor?	10
Cep telefonum içinde neler var?	12
Hammaddeler nasıl çıkarılıyor?	14
Üretimde çalışma koşulları nasıl?	16
Nasıl karar vermeliyim?	18
Satın almada nelere dikkat etmeliyim?	20
Hangi kalite damgası ve değerlendirmeler var?	22
Adil bir cep telefonu var mı?	24
Bilgilerimi nasıl güvenli bir biçimde kullanabilirim?	26
Cep telefonumu nasıl doğru bertaraf edebilirim?	28
Cep telefonunun geri dönüşümü neden bu kadar önemli?	30
Cep telefonumu nasıl tamir edebilirim?	32
Sözlük	34
Konu hakkında daha başka malzeme var mı?	36
Künye	38
Cep telefonu kontrol listesi	40

EINFÜHRUNG GİRİŞ

Mayla, Esma und Lukas sollen eigene Handys bekommen. Die drei können es kaum erwarten und wollen über ihre zukünftigen Begleiter so viel wissen wie möglich.

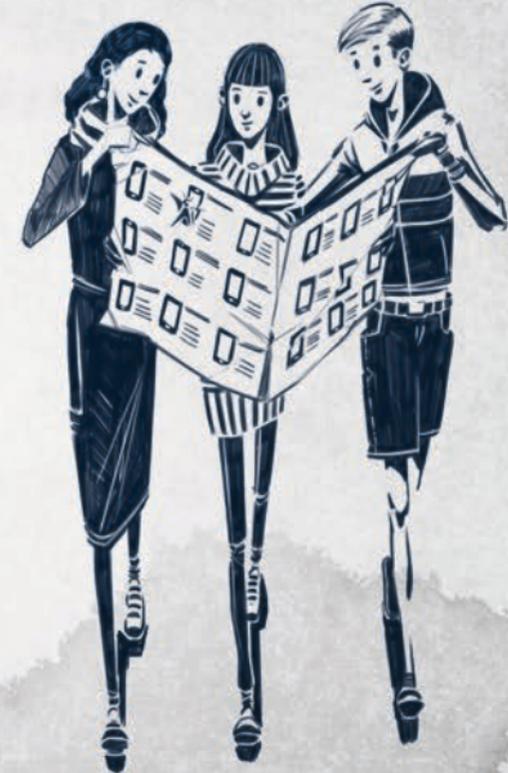
Mayla, Esma ve Lukas'ın kendilerine ait birer cep telefonları olacak. Üçü de çok heyecanlılar ve gelecekteki refakatçileri hakkında mümkün olduğunca çok şey öğrenmek istiyorlar.

HINWEIS

Rot markierte Begriffe können im Glossar auf Seite 34 nachgeschlagen werden.

DİKKAT

Kırmızı ile işaretlenmiş kavramlar için 35. sayfadaki sözlüğe bakabilirsiniz.

WIE KOMMT DER KONTAKT BEIM TELEFONIEREN ZUSTANDE? TELEFONLAŞIRKEN BAĞLANTI NASIL SAĞLANIR?

Handy-Signale werden über **elektromagnetische Felder** übertragen. Überall, wo Strom fließt, gibt es sie.
Cep telefonu sinyalleri **elektromanyetik alanlar** üzerinden iletiliyor. Nerede elektrik varsa bunlar orada bulunur.

Machen Handys etwas mit unserem Körper?
Cep telefonları vücudumuza bir şey yaparlar mı?

Handys strahlen, wenn wir telefonieren oder online sind. Der menschliche Körper nimmt die Strahlung auf und erwärmt sich deshalb leicht. Auch wenn du ein Headset benutzt, aber dein Handy z. B. in der Jacken- oder Hosentasche stecken hast, wird die Energie vom umgebenden Körperteil aufgenommen.
Cep telefonları telefonlaşırken veya çevrimiçi isek ışın salarlar. İnsan vücudu bu ışını alır ve bununla hafif ısınır. Kulaklık bile kullansan cep telefonun ceketinin veya pantolonunun cebindeyse bu enerji ona yakın olan vücut kısmı tarafından alınır.

Beim Telefonieren mit dem Handy am Ohr soll die Strahlenbelastung für den Körper am höchsten sein.
Cep telefonunu doğrudan kulağımıza tutarak konuşursak ışın alma oranı en yüksek olduğu söyleniyor.

Besonders wenn Kinder telefonieren sollte man auf möglichst geringe Strahlenbelastung achten.
Özellikle çocuklar telefonla konuşurken mümkün olduğunca az ışın almalarına dikkat etmek gerekir.

Hier steht, dass elektrosensible Menschen über Kopfschmerzen, Atemnot, Übelkeit, Ohrgeräusche, Schlafstörungen und Erschöpfung klagen.
Burada elektronik ışına duyarlı insanların baş ağrısı, nefes darlığı, mide bulantısı, kulak çınlaması, uyku bozukluğu ve yorgunluk çektikleri yazıyor.

WAS WEIß ICH ÜBER DIE STRALUNG MEINES HANDYS? CEP TELEFONUMUN IŞIN SALIMI ÜZERİNE NE BİLİYORUM?

Wie stark ein Handy strahlt, kann man mit dem sogenannten SAR-Wert messen. Je höher der SAR-Wert, desto stärker strahlt das Handy und desto höher die vom Körper aufgenommene Energie. Bir cep telefonunun ne kadar ışın saldığı SAR değeri ile ölçülebilir. SAR değeri ne kadar yüksekse cep telefonu o kadar çok ışın salar ve vücudun bundan aldığı enerji o kadar yüksek olur.

INFOBOX

SAR-Wert (Spezifische Absorptionsrate):

Er gibt die Menge der Energie in Watt pro kg Körpergewicht an, die vom Körpergewebe während des Telefonierens (bei sechsminütiger Nutzung) bei höchster Sendeleistung aufgenommen wird.

sehr gering = unter 0,4 W/kg
gering = 0,4 bis 0,6 W/kg
mittel = 0,6 bis 1 W/kg
hoch = über 1 W/kg

BİLGİ KUTUSU

SAR değeri (Özgül emilim oranı):

Vücut dokusunun, en yüksek iletim gücü ile telefonlaşırken (altı dakikalık kullanımda) Watt cinsinden kg vücut ağırlığı başına aldığı enerji miktarını gösterir.

çok düşük = 0,4 W/kg'in altında
düşük = 0,4 ile 0,6 W/kg arasında
orta = 0,6 ile 1 W/kg arasında
yüksek = 1 W/kg'in üzerinde

Der Grenzwert für Handystrahlung liegt in der EU in Höhe von 2 Watt pro Kilogramm. Und WLAN strahlt zum Beispiel mit einer Leistung von 0,03 bis 0,2 Watt. AB'de cep telefonu ışın salınım sınırı, kilogram başına 2 Watt'tır. Örneğin: bir WLAN 0,03 ile 0,2 Watt arasında ışın salar.

WIE KANN ICH MICH VOR HANDYSTRALUNG SCHÜTZEN? CEP TELEFONU IŞINLARINDAN NASIL KORUNABİLİRİM?

Schau mal, das Bundesamt für Strahlenschutz rät, Handytelefonate bei Kindern so weit wie möglich einzuschränken.

Bakın, Federal Tüketiciciyi Koruma Dairesi, çocukların cep telefonu kullanımını mümkün olduğunca kısıtlayın diye tavsiye ediyor.

- ▶ Beim Kauf auf einen niedrigen SAR-Wert achten.
- ▶ Ein Headset oder das Mikrofon verwenden.
- ▶ Das Handy nicht nah am Körper tragen.
- ▶ Gespräche möglichst kurz halten.
- ▶ Nicht bei schlechtem Empfang telefonieren.
- ▶ Öfters Textnachrichten schreiben.
- ▶ Im Auto nur mit Freisprechanlage telefonieren.
- ▶ Das Handy in der Nacht nicht direkt neben den Körper legen und den Flugmodus einschalten.

INFOBOX

Folgende Suchmaschine zeigt die SAR-Werte aktueller Handys an:
www.bfs.de/SiteGlobals/Forms/Suche/BfS/DE/SARsuche_Formular.htm

BİLGİ KUTUSU

Aşağıdaki arama motoru piyasada bulunan cep telefonlarının SAR değerlerini gösteriyor:
www.bfs.de/SiteGlobals/Forms/Suche/BfS/DE/SARsuche_Formular.htm

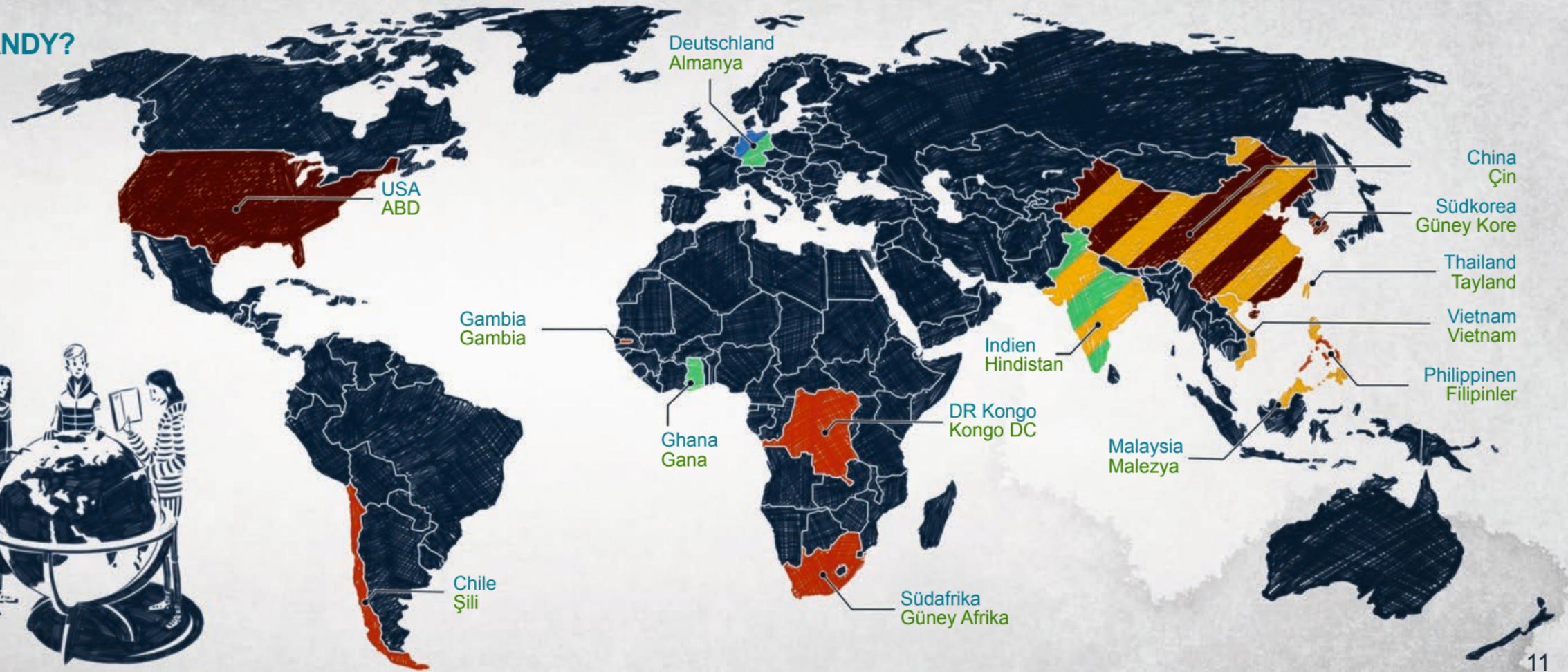
Sie schreiben auch: Wenn man die „mobilen Daten“ deaktiviert, strahlt es weniger. Damit ist man trotzdem telefonisch erreichbar und kann unterwegs offline spielen.

Ayrıca, „seyyar veriler“ devre dışı bırakılırsa telefon daha az ışın salar diye yazıyor. Buna rağmen ulaşabilirsiniz ve yolda çevrimdışı da oyun oynayabilirsiniz.

- ▶ Satın alırken düşük SAR değerine dikkat edin.
- ▶ Kulaklık veya mikrofonu kullanın.
- ▶ Cep telefonunu vücuda yakın taşımayın.
- ▶ Konuşmaları mümkün olduğunca kısa tutun.
- ▶ Bağlantı kötüyse konuşmayın.
- ▶ Daha çok yazılı olarak haberleşin.
- ▶ Arabada sadece cep telefonu tutacağı ile konuşun.
- ▶ Cep telefonunu geceleri vücudun yanına koymayıp uçuş modunu açın.

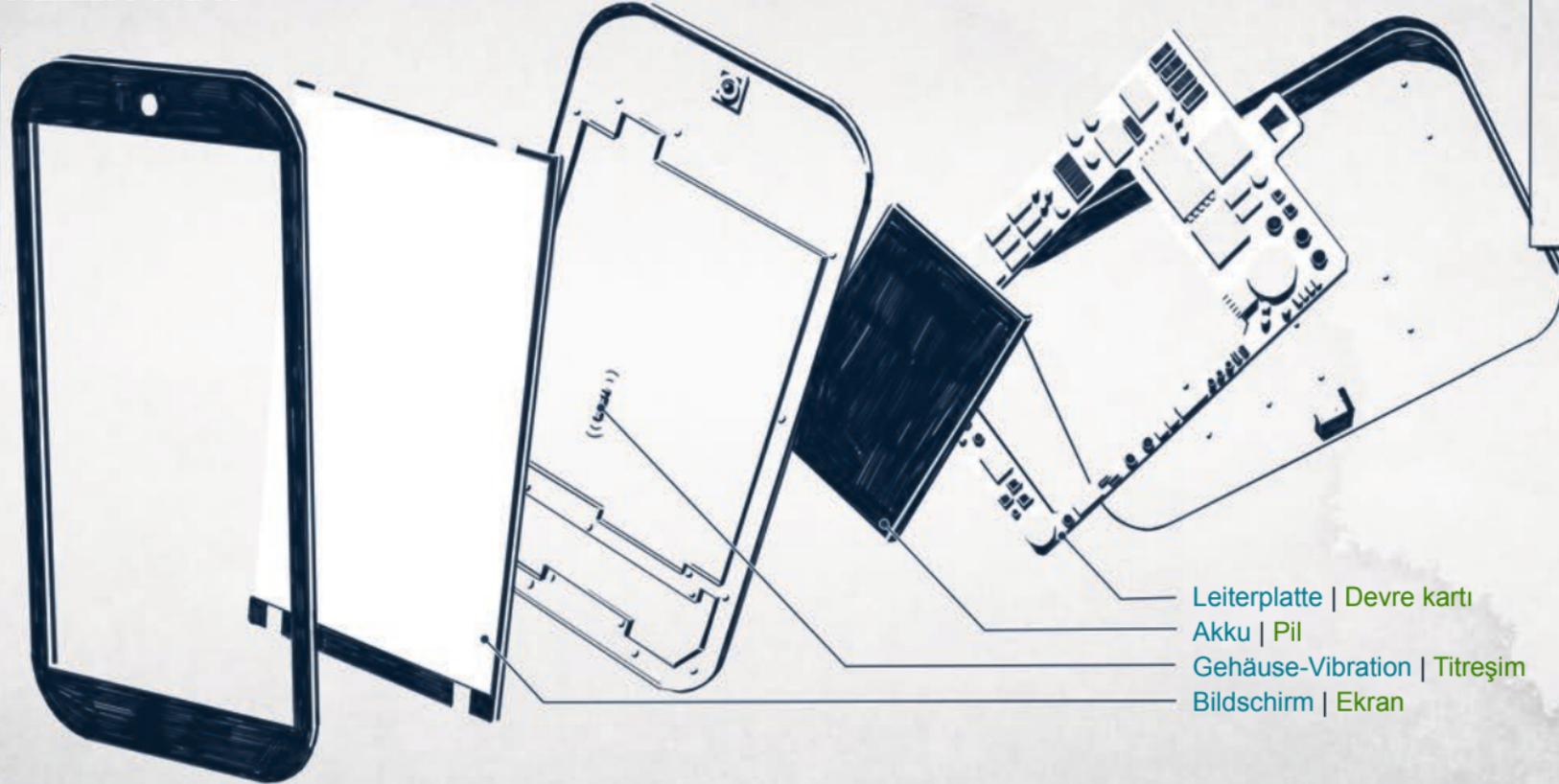
WOHER KOMMT MEIN HANDY?
CEP TELEFONUM
NEREDE YAPILIYOR?

- Entwicklung
Geliştirme
- Rohstoffabbau
Hammadde çıkarımı
- Produktion der Bauteile
Parçaların üretimi
- Nutzung
Kullanım
- Recycling
Geri dönüşüm

WAS STECKT IN MEINEM HANDY? CEP TELEFONUMUN İÇİNDE NELER VAR?

Ein Handy enthält ungefähr 30 Metalle, die für die verschiedenen Funktionen benötigt werden. Das ist ganz schön viel!
Bir cep telefonunda, farklı işlevler için ihtiyaç duyulan yaklaşık 30 metal var. Bu oldukça yüksek bir sayı!

Leiterplatte | Devre kartı
Akku | Pili
Gehäuse-Vibration | Titreşim
Bildschirm | Ekran

Stimmt, aber das ist noch nicht alles:
Es besteht außerdem zu über 50 Prozent aus Kunststoff und zu etwa 15 Prozent aus Glas und Keramik.
Doğru, fakat bu hepsi değil: ayrıca cep telefonun %50'den fazlası plastik ve neredeyse %15'i de cam ve seramik'ten oluşuyor.

WIE WERDEN DIE ROHSTOFFE ABGEBAUT? HAMMADELER NASIL ÇIKARILYOR?

	Rohstoff	Funktion	Abbauländer	Auswirkungen
Leiterplatte	Kupfer	Drähte und Kontakte	Chile	hoher Wasserverbrauch, Konflikte um Wasser
	Gold und Silber	Kontakte, Anschlüsse	Südafrika, Mexiko, Ghana	Abbau mit giftigen Substanzen, verseuchtes Wasser und Böden
	Tantal	Speicher elektrischer Energie	Demokratische Republik (DR) Kongo	Minen in Konfliktgebieten, Konfliktparteien verdienen am Rohstoffabbau, ausbeuterische Kinderarbeit in den Minen
	Zinn	Legierungen (Stoffgemisch von mindestens zwei Metallen)	Indonesien	Verseuchte Böden und Korallenriffe, ausbeuterische Kinderarbeit
Akku	Kobalt	wiederaufladbare Akkus	DR Kongo, Sambia	Minen in Konfliktgebieten, fehlender Gesundheitsschutz
Gehäuse-Vibration	Wolfram	Vibrationsalarm	Bolivien, DR Kongo	fehlender Gesundheitsschutz, Minen in Konfliktgebieten
Bildschirm	Seltene Erden	Leuchtschicht	China, Mongolei	giftige Abfälle, Umweltzerstörung

Die weltweite Nachfrage nach Rohstoffen ist gestiegen, deshalb gibt es auch mehr negative Auswirkungen.

Dünyadaki hammadde talebi artmış, bunun da daha çok olumsuz sonuçları var.

	Hammadde	İşlev	Çıkarılan başlıca ülkeler	Sonuçları
Devre kartı	Bakır	Teller ve bağlantılar	Şili	Yüksek oranda su kullanımı, su kavgaları
	Altın ve gümüş	Bağlantılar, bitişmeler	Güney Afrika, Meksika, Gana	Zehirli maddelerle maden çıkarılması, suyun ve toprağın kirlenmesi
	Tantal	Elektrik enerjisi depolayıcısı	Demokratik Kongo Cumhuriyeti	Madenler çatışma bölgelerinde, taraflar madenin çıkarılmasından para kazanıyorlar, madenlerde çocuk emeğinin sömürülmesi
	Kalay	Alaşımlar (en az iki maddenin karıştırılmasından oluşan)	Endonezya	Kirlenmiş topraklar ve mercan kayaları, çocuk emeğinin sömürülmesi
Pil	Kobalt	Tekrar doldurulabilen piller	Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Zambiya	Madenler çatışma bölgelerinde, sağlık önlemleri yok
Titreşim	Volfram	Titreşim alarmı	Bolivya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti	Sağlık önlemleri yok, madenler çatışma bölgelerinde
Ekran	Nadir toprak madenleri	Işık tabakası	Çin, Moğolistan	Zehirli atıklar, çevre tahribatı

WIE SEHEN DIE ARBEITSBEDINGUNGEN IN DER PRODUKTION AUS? ÜRETİMDE ÇALIŞMA KOŞULLARI NASIL?

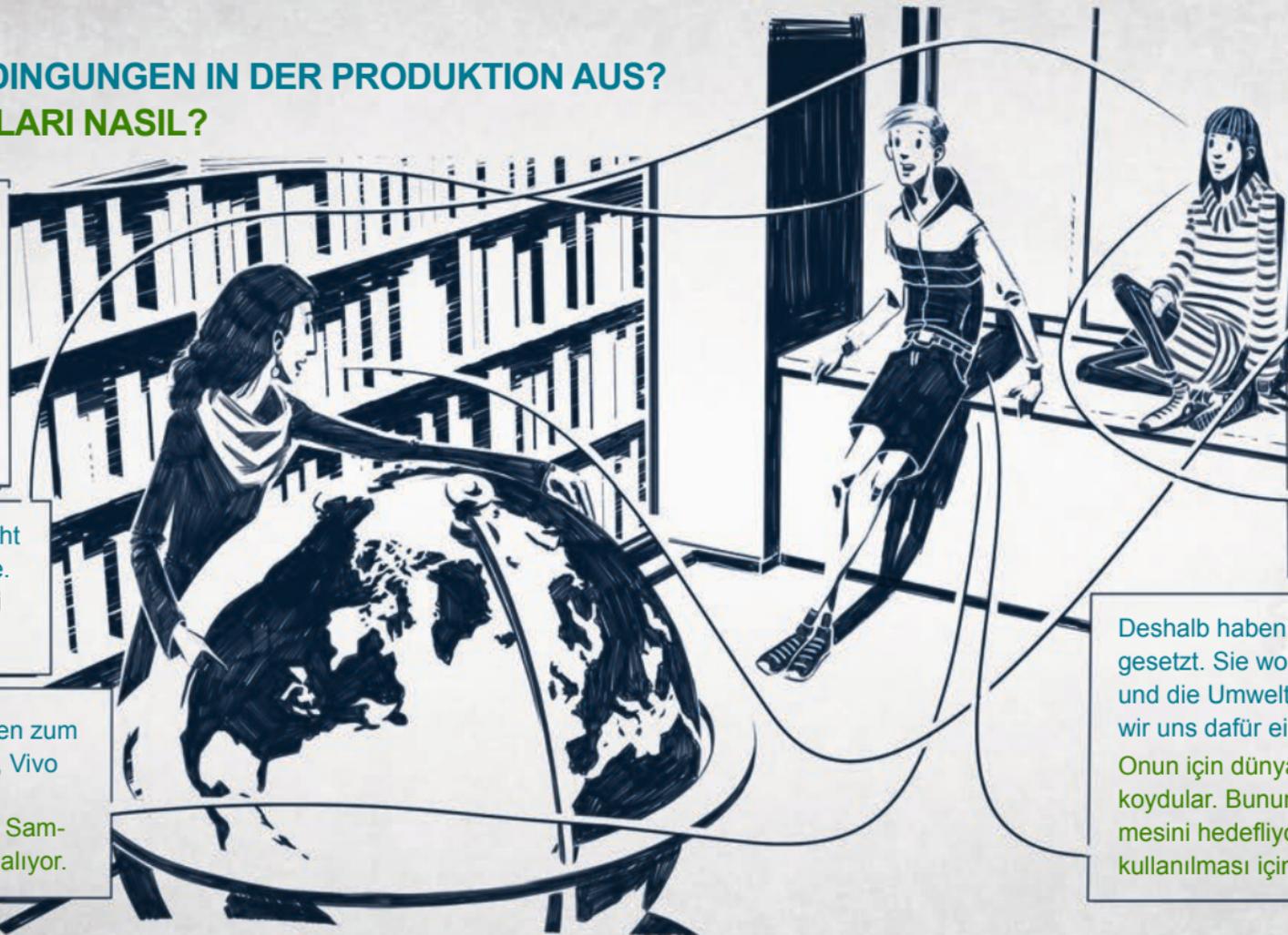
Handys sind ein typisches Beispiel für globalisierte Produktionsketten mit vielen verschiedenen Zulieferern. Jedes zweite Handy kommt aus China.

Cep telefonları, çok sayıda ve farklı yan sanayisi olan, küreselleşmiş üretim zincirinin tipik bir örneğidir. Her iki cep telefonundan biri Çin'de yapılmaktadır.

Häufig stellen Markenfirmer ihre Geräte nicht mehr selbst her, sondern vergeben Aufträge. Marka şirketler genellikle ürünlerini kendileri üretmiyor, dışarıya iş veriyorlar.

Zu den größten Markenherstellern gehören zum Beispiel Apple, Samsung, Huawei, Oppo, Vivo und Xiaomi.

En büyük marka firmalar arasında Apple, Samsung, Huawei, Oppo, Vivo ve Xiaomi yer alıyor.

Um Kosten zu sparen verlagern die Hersteller die Produktionsstätten von einem Land in das nächste. In vielen Ländern werden keine fairen Löhne bezahlt und die Arbeitsbedingungen in den Fabriken sind schlecht. Üreticiler, üretim giderlerini düşürmek için fabrikaları bir ülkeden diğerine taşıyorlar. Pek çok ülkede adil ücret yok ve fabrikalardaki çalışma şartları kötü.

Ja, beim Zusammenbau der Handys werden schädliche Stoffe, wie zum Beispiel Benzol, benutzt, die zu Krankheiten bei den Arbeitenden führen können.

Evet, cep telefonları monte edilirken benzol gibi, çalışanlarda hastalıklara yol açabilecek zararlı maddeler kullanılıyor.

Deshalb haben sich die Länder der Welt **nachhaltige Entwicklungsziele** gesetzt. Sie wollen erreichen, dass Produkte fairer hergestellt werden und die Umwelt weniger belasten. Auch hier in Deutschland müssen wir uns dafür einsetzen, verantwortungsvoll mit Handys umzugehen.

Onun için dünya ülkeleri kendilerine **sürdürülebilir gelişme hedefleri** koydular. Bununla ürünlerin adil üretilmesini ve çevreyi daha az kirletmesini hedefliyorlar. Burada, Almanya'da da cep telefonlarının sorumlu kullanılması için çabalamak zorundayız.

WIE SOLL ICH MICH ENTSCHEIDEN? NASIL KARAR VERMELİYİM?

Normalerweise denke ich beim Handy an den Preis, die Funktionen und das Design. Wie sollen wir uns nun entscheiden?

Ben normalde cep telefonunda fiyata, işlevlere ve tasarıma bakıyorum. Şimdi nasıl karar verelim?

Ich finde es schlimm, dass für die ganzen Rohstoffe auch Kinder arbeiten. Und dann noch die Verschmutzung von Wasser und Böden...

Ben bütün bu hammaddeler için çocukların da çalışıyor olmasını kötü buluyorum. Ve ayrıca suyun ve toprağın kirlenmesini...

INFOBOX

Jedes Jahr werden weltweit etwa zwei Milliarden Geräte verkauft. Ständig kommen neue Modelle auf den Markt und Anbieter koppeln ihre Verträge häufig an den Verkauf von einem neuen Handy. In Deutschland nutzen wir unser Handy durchschnittlich nur 18 Monate!

BİLGİ KUTUSU

Her yıl dünyada yaklaşık iki milyar cihaz satılıyor. Pazara devamlı yeni modeller çıkıyor ve telefon şirketleri sözleşmelerini genellikle yeni bir aygıtın satışına bağlıyorlar. Almanya'da cep telefonumuzu ortalama sadece 18 ay kullanıyoruz!

Ich schaue gleich nach, welche Handys geringe SAR-Werte haben. Meine Gesundheit ist mir am wichtigsten!

Ben hemen hangi cep telefonların daha düşük SAR değerlerine sahip olduklarına hemen bakayım. Sağlığım benim için en önemlisi!

Ich bin mir nicht mehr sicher, ob ich ein Handy will. Wenn dann ein Gebrauchtes. Wir sollten unsere Handys so lange wie möglich nutzen und danach verschenken oder verkaufen! Ich frag mal, ob bei uns in der Familie noch jemand eines abgeben will. Das kostet auch weniger!

Bir cep telefonu istediğimden artık emin değilim. Eğer alırsam, kullanılmış alırım. Cep telefonlarımızı mümkün olduğunca uzun süre kullanmalı ve daha sonra hediye etmeli veya satmalıyız! Ben aileme bir sorayım, acaba birisi kendisininkini vermek ister mi? Bu da ucuz olur!

WAS KANN ICH BEIM KAUF BEACHTEN? SATIN ALMADA NELERE DİKKAT EDEBİLİRİM?

Obwohl meine Mutter nur einen neuen Mobilfunkvertrag haben wollte, hat der Anbieter ihr auch gleich ein neues Gerät verkauft. Warum sollen wir bei einer Verlängerung oder einem neuen Vertrag immer gleich ein neues Handy mitkaufen?

Annem sadece yeni bir cep telefonu sözleşmesi yapmak istiyordu, fakat satıcı ona bir de yeni cep telefonu satmış. Sözleşmemizi yenilerken veya yeni bir sözleşme yaparken neden hemen bir de yeni cep telefonu satın alalım?

Ich möchte ein gebrauchtes Gerät. Da gibt es nämlich auch neuere Modelle mit Garantie! Ben kullanılmış bir telefon istiyorum. Bunların da pek çok garantili modeli var!

Wir können neuere Modelle auch gebraucht kaufen – bei einigen Anbietern sogar mit Garantie. Die sind günstiger und haben weniger Auswirkungen auf Mensch und Umwelt, weil so kein neues Handy hergestellt werden muss. Alle Links findest du auf www.check-dein-handy.de.

Ich werde den Verkäufer fragen, ob er weiß, wie die Arbeitsbedingungen bei der Herstellung des Handys sind! Ben satıcıya, cep telefonu üretiminde çalışma koşullarının nasıl olduğunu bilip bilmediğini soracağım!

Fragen beim Kauf

- ▶ Muss es ein Neues sein oder kommt auch ein Gebrauchtes infrage?
- ▶ Kann man Akku und Display leicht austauschen?
- ▶ Gibt es Ersatzteile, um weitere Bestandteile auszutauschen?
- ▶ Wie sind die Arbeitsbedingungen in der Produktion?
- ▶ Sind Software-Updates möglich, damit ich mein Handy länger nutzen kann?
- ▶ Wie hoch ist der SAR-Wert?

Satın alırken sorulacak sorular

- ▶ Yeni bir cep telefonu mu olmalı yoksa kullanılmış bir aygıt da olabilir mi?
- ▶ Pil ve ekran kolaylıkla değiştirilebilir mi?
- ▶ Başka parçaları da değiştirme durumunda yedek parça var mı?
- ▶ Üretimde çalışma koşulları nasıl?
- ▶ Cep telefonumu uzun süre kullanabilmem için yazılım güncellemesi mümkün mü?
- ▶ SAR değeri ne kadar?

Yeni modelleri kullanılmış da satın alabiliriz, hatta bazı satıcılardan garantili olarak. Bunlar daha ucuz ve yeni cep telefonu üretilmesi gerekmediğinden insan ve doğaya etkisi daha az. Bu konudaki bütün bağlantıları burada bulabilirsin www.check-dein-handy.de.

INFOBOX

BİLGİ KUTUSU

WELCHE SIEGEL UND BEWERTUNGEN GIBT ES? HANGİ KALİTE DAMGASI VE DEĞERLENDİRMELER VAR?

Die Organisation „Rank a Brand“ macht ein unabhängiges Ranking der Hersteller: www.rankabrand.de/elektronik
Für Handys gibt es außerdem zwei Siegel, die Handys und andere IT-Produkte anhand verschiedener Kriterien wie zum Beispiel den **ILO-Kernarbeitsnormen** oder der Umweltverträglichkeit bewerten.

„Rank a Brand“ örgütü, bağımsız bir üretici sıralaması yapıyor:

www.rankabrand.de/elektronik

Ayrıca cep telefonları ve diğer bilgi teknolojisi ürünleri için iki kalite damgası var.

Değerlendirme kriterleri arasında örneğin **UÇÖ temel çalışma standartları** ve çevresel sürdürülebilirlik yer alıyor.

Das finde ich super, ich werde gleich mal schauen, welches Handy so ein Siegel trägt!
Bu harika bir bilgi, hangi cep telefonunun kalite damgasına sahip olduğuna hemen bakayım!

Die beiden Siegel stehen im Bezug auf den IT-Sektor noch ganz am Anfang und es sind erst sehr wenige Handys zertifiziert.

Bu iki kalite damgası bilgi teknolojisi sektöründe oldukça yeni ve bu yüzden henüz çok az sertifikalı cep telefonu mevcut.

Aber es werden mit der Zeit bestimmt mehr Handys! Ich werde immer mal wieder nachsehen, ob sich was verändert und im Laden die Augen nach den Siegeln offenhalten!

Gelecekte bu sayı mutlaka artacaktır! Bu konuda bir gelişme var mı diye ara sıra soracağım ve dükkânlarda kalite damgalarına dikkat edeceğim!

ist ein schwedisches Umweltzeichen und zertifiziert weltweit IT-Produkte

bir İsveç çevre koruma damgasıdır ve bütün dünyada bilgi teknolojisi ürünleri belgeler

ist das Umweltzeichen der Bundesregierung für umweltfreundliche Produkte

çevre dostu ürünler için Federal Alman Hükümeti'nin çevre damgasıdır

GIBT ES EIN FAIRES HANDY? ADİL BİR CEP TELEFONU VAR MI?

Mein Vater hat mir vom Unternehmen Fairphone erzählt, das sich zum Ziel gesetzt hat, ein faires Handy herzustellen. Wenn sogar ein kleines Unternehmen das schafft, könnten die anderen auch mitziehen.

Babam bana, adil cep telefonu üretmeyi hedef alan Fairphone (adil telefon) şirketinden söz etti. Eğer bunu küçük bir işletme bile yapabiliyorsa, diğerleri de onu takip edebilirler.

Vorteile von Fairphone

- ▶ Zinn und Tantal kommen aus Minen, in denen keine Konfliktparteien vom Verkauf der Rohstoffe profitieren
- ▶ Wolfram und Gold sollen möglichst aus fair gehandelten Quellen kommen
- ▶ Faire und transparente Arbeitsbedingungen in der Herstellung
- ▶ Auswechselbarer Akku
- ▶ Leicht reparierbar
- ▶ Recycelter Kunststoff
- ▶ Transparente Kostenaufschlüsselung
- ▶ Mit zwei SIM-Karten gleichzeitig nutzbar

Fairphone'un faydaları

- ▶ Kalay ve tantal, çatışan tarafların hammaddelerin satışından çıkar sağlamadıkları maden ocaklarında elde edilmektedir
- ▶ Volfram ve altın, mümkün olduğunca adil kaynaklardan sağlanmaktadır
- ▶ Üretimde şeffaf ve adil çalışma koşulları
- ▶ Değiştirilebilir pil
- ▶ Kolay tamir edilebilir
- ▶ Geri dönüşümle sağlanan plastik
- ▶ Şeffaf maliyet dökümü
- ▶ İki SIM kartı ile aynı zamanda kullanılabilir

WIE GEHE ICH SICHER MIT MEINEN DATEN UM? BİLGİLERİMİ NASIL GÜVENLİ BİR BİÇİMDE KULLANABİLİRİM?

Ich möchte nicht, dass andere Leute meine Fotos und Texte ansehen. Başkalarının fotoğraflarımı ve yazdıklarımı görmesini istemiyorum.

Meine Mutter sagt, dass man bei Internet-Bestellungen oder Online-Banking aufpassen muss.

Annem, internetten bir şeyler ısmarlarken ve internet üzerinden bankacılıkta dikkat etmek gerektiğini söylüyor.

Mein Vater hat mir ein paar Tipps für einen sicheren Umgang mit Daten gegeben. Babam bana bilgilerimi nasıl güvenli olarak kullanabileceğim konusunda birkaç ipucu verdi.

- ▶ Bei Apps keinen Zugriff auf Daten erlauben, die die App für ihre Funktion nicht braucht! Apps sollte man sich vor der Installation gründlich anschauen.
- ▶ Die Bildschirmsperre mit einem langen Passwort schützen. Eine vierstellige PIN ist nicht ausreichend. Fingerabdrücke sind auch nicht sehr sicher, denn der Abdruck findet sich häufig am Gehäuse selbst.
- ▶ Daten vor Verkauf, Weitergabe oder Recycling richtig löschen.
- ▶ Netzwerke wie WLAN, Bluetooth, NFC oder mobile Daten deaktivieren, wenn diese gerade nicht genutzt werden. Denn Netzwerke können den Netzverkehr aus der Nähe verfolgen oder mitschneiden.
- ▶ Die automatische Verbindung über das WLAN deaktivieren und sich an öffentlichen Orten versichern, ob der Hotspot offiziell betrieben wird.
- ▶ Bei vielen Messenger-Diensten kann man **Endverschlüsselung** auswählen. Das bietet einen besseren Schutz der privaten Nachrichten.
- ▶ WhatsApp gehört zur Facebook-Gruppe und tauscht Daten mit Facebook aus, die wiederum für Werbezwecke genutzt werden können. Alternativen: www.vzth.de/doc524A/sichere-whatsapp-alternativen
- ▶ Spezielle Tipps für die Betriebssysteme Android und iOS gibt es unter: www.check-dein-handy.de
- ▶ Uygulamalarda uygulamanın çalışması için gerek olmayan bilgilerine giriş izni vermeyin. Uygulamaları yüklemeyen önce ayrıntılı olarak inceleyin.
- ▶ Ekran kilidini uzun bir şifre ile koruyun. Dört basamaklı bir PIN yeterli değildir. Parmak izleri de çok güvenli değil, çünkü bunlar genellikle telefonun üzerinde bulunmaktadır.
- ▶ Bilgileri cep telefonunu satmadan, başkasına vermeden veya geri dönüşümden önce tamamen silin.
- ▶ WLAN, Bluetooth, NCF gibi ağları veya seyyar bilgileri, eğer o anda kullanılmıyorsa devre dışı bırakın. Çünkü ağlar, ağdaki bilgi akışını yakından takip veya kayıt edebilir.
- ▶ WLAN üzerinden otomatik bağlanmayı devre dışı bırakın ve kamuya açık yerlerde etkin noktanın (Hotspot) resmen işletildiğinden emin olun.
- ▶ Pek çok haberci hizmetinde **son şifreleme** seçebilirsiniz. Bu, özel haber için daha iyi bir koruma sağlamaktadır.
- ▶ Whatsapp, Facebook şirketler grubuna aittir ve Facebook ile bilgileri alıp vermektedir. Bu da reklam için kullanılabilir. Seçenekler: www.vzth.de/doc524A/sichere-whatsapp-alternativen
- ▶ Android, iOS gibi iletişim sistemleri için özel ipuçları şurada bulunur: www.check-dein-handy.de

WIE ENTSORGE ICH MEIN HANDY RICHTIG? CEP TELEFONUMU NASIL DOĞRU BERTARAF EDEBİLİRİM?

Meine Mutter hat ihr Handy kostenlos im Handygeschäft abgegeben.

Annem cep telefonunu ücretsiz olarak cep telefonu dükkanına bıraktı.

Alte Elektrogeräte dürfen auf keinen Fall im Hausmüll landen! Das ist nicht nur verboten, es gehen auch wertvolle Rohstoffe verloren – in Deutschland alleine 400 Kilogramm Gold jährlich nur aus Mobilfunkgeräten. Eski elektronik aletler kesinlikle ev çöpüne atılmaz! Bu sadece yasak değil, bununla değerli hammaddeler de kaybolmakta. Sadece Almanya'da senede 400 kg altın cep telefonlarıyla atılmakta.

Bei Elektromärkten und Recyclinghöfen geht das auch.

Bu, elektronik eşya mağazaları ve geri dönüşüm merkezlerinde de yapılabilir.

WARUM IST HANDY-RECYCLING SO WICHTIG? CEP TELEFONUNUN GERİ DÖNÜŞÜMÜ NEDEN BU KADAR ÖNEMLİ?

50 Millionen Tonnen Elektroschrott auf der Welt pro Jahr:

Da wir immer mehr Elektrogeräte wie Handys verbrauchen hat sich auch die Menge an aus-rangierten Produkten stark erhöht.

Illegale Entsorgung:

Aus den Industrieländern gelangt immer wieder Elektroschrott nach Asien und Afrika, obwohl ein solcher Export aus der Europäischen Union verboten ist.

Gefahr für Mensch und Umwelt:

Handys enthalten viele Schadstoffe. Da es in vielen Ländern keine angemessenen Recycling- und Abfallsysteme gibt, stellt der Elektroschrott dort auch ein Problem dar. Menschen bauen

für die Weiterverwendung der Rohstoffe ohne Schutz Geräte auseinander und lösen die Metalle chemisch oder durch Verbrennen heraus. Das ist sehr schädlich für die Gesundheit der Menschen und vergiftet die Böden.

Richtig recyceln:

In Europa wird nur ein Drittel der Handys richtig entsorgt. Würden mehr Handys recycelt, müssten weniger Metalle abgebaut werden und es gäbe weniger gefährliche Substanzen, die die Umwelt schädigen.

Dünyada yılda 50 milyon ton elektronik atık çıkıyor:

Hep daha çok elektronik alet kullandığımızdan, kullanımdan çıkan ürünlerin sayısı da büyük oranda artmakta.

Yasadışı atık atma:

Her ne kadar Avrupa Birliği'nden ihraç etmek yasak da olsa, endüstri ülkelerinden çıkan elektronik atıklar sıklıkla Asya ve Afrika'ya ulaşmaktadır.

İnsan ve çevre için tehlike:

Cep telefonları çok sayıda zararlı madde içermektedir. Pek çok ülkede düzgün bir geri dönüşüm ve atık sistemi olmadığından, elektronik atıklar oralarda da bir sorun olmaktadır. İnsanlar, yeniden kullanmak için aygıtları korumasız olarak

sökmemekte ve metalleri kimyasallarla veya yakarak ayrıştırmaktalar. Bu, insan sağlığı için çok zararlı ve toprağı da zehirlenmekte.

Doğru geri dönüşüm:

Avrupa'da cep telefonlarının sadece üçte biri doğru olarak atık yapılmaktadır. Eğer daha çok cep telefonu geri dönüştürülse, daha az metal çıkarılmak zorunda olunur ve çevreye zarar veren daha az madde olur.

WIE KANN ICH MEIN HANDY REPARIEREN? CEP TELEFONUMU NASIL TAMİR EDEBİLİRİM?

Ich habe ein gebrauchtes Handy geschenkt bekommen und bin damit zufrieden. Ben kullarılmış bir cep telefonu hediye aldım ve memnunum.

Ich habe ein neues Handy mit einem geringen SAR-Wert, aber das Display ist seit kurzem kaputt. Benim SAR deęeri dűřuk yeni bir cep telefonum var, fakat kısa bir sűreden beri ekranı bozuk.

Es gibt auch Reparatur-Läden, die Handys reparieren. Ayrıca cep telefonları hesaplı tamir eden tamir dűkkanları var.

Überall auf der Welt haben sich in den letzten Jahren Repair Cafés gegründet, in denen Menschen unter Anleitung ihre Geräte kostengünstig reparieren können. Son yıllarda bütün dünyada, insanların bir usta gözetiminde aygıtlarını ucuz tamir edebilecekleri tamir kafeleri (Repair Café) açıldı.

INFOBOX

- ▶ Hier findest du gute Tipps zur Reparatur: www.kaputt.de
- ▶ Repair Cafés in deiner Umgebung findest du unter: www.reparatur-initiativen.de
- ▶ Ifixit stellt kostenlose Reparaturanleitungen für viele Handys zur Verfügung: de.ifixit.com
Hier können auch Ersatzteile bestellt werden.

BİLGİ KUTUSU

- ▶ Burada tamir konusunda yararlı bilgiler var: www.kaputt.de
- ▶ Yakınında tamir kafeleri bulabileceğin sayfa: www.reparatur-initiativen.de
- ▶ Ifixit çok sayıda cep telefonu için onarım kılavuzları sunmaktadır: de.ifixit.com
Buradan yedek parça da ısmarlanabilir.

GLOSSAR

Ausbeuterische Kinderarbeit ist verboten. Kinderarbeit ist nicht gleich Kinderarbeit: Ausbeuterisch ist die Arbeit dann, wenn Kinder gezwungen oder verschleppt werden, um zu arbeiten, die Arbeitszeiten zu lang sind oder diese ihre Gesundheit schädigen.

Elektromagnetische Felder entstehen durch das Zusammenspiel von elektrischen und magnetischen Feldern. Sie treten in der Natur auf, z. B. das Magnetfeld der Erde, werden aber auch vom Menschen erzeugt, z. B. bei der Ausstrahlung von Bild- und Toninformationen.

Endverschlüsselung ist eine Verschlüsselung der Daten vom Sender zum Empfänger. Dadurch kann niemand die Daten während der Übertragung lesen und die Kommunikation ist sicherer.

ILO-Kernarbeitsnormen sind weltweit geltende Arbeitsrechte, wie z. B. das Verbot von Zwangsarbeit. Sie werden von der Internationalen Arbeitsorganisation (ILO – International Labour Organization) überwacht.

Konfliktminerale sind Rohstoffe, die in Regionen abgebaut werden, in denen Krieg oder gewaltsame Konflikte herrschen. Konfliktparteien finanzieren sich häufig auch über den Abbau und Handel dieser Rohstoffe.

Nachhaltige Entwicklungsziele (SDG – Sustainable Development Goals) sind Teil eines Weltzukunftsvertrages der Vereinten Nationen mit 17 Zielen in den Bereichen Umwelt, Soziales und Wirtschaft. Die Ziele, wie beispielsweise die vollständige Überwindung von Hunger, sollen bis 2030 erreicht werden.

Recyclinghof ist eine zentrale Sammelstelle zur getrennten Erfassung von verwertbaren Abfällen. Dort werden Glas, Papier, Metalle, Kunststoffe, Sperrmüll und Elektroschrott gesammelt und der Wiederverwertung – z. B. als Recyclingpapier – zugeführt.

SÖZLÜK

Çocuk emeğinin sömürülmesi yasaktır. Her çocuk emeği aynı değildir: Çocuklar çalışmaya zorlanırlarsa veya bunun için kaçırılırlarsa, iş saatleri çok uzunsa veya yapılan iş sağlıklarını bozuyorsa burada çocuk emeğinin sömürülmesi söz konusudur.

Elektromanyetik alanlar, elektrikli ve manyetik alanların etkileşiminden oluşur. Bunlar doğada görülür. Örneğin: dünyanın manyetik alanı. Fakat insanlar tarafından da oluşturulur. Örneğin: resim ve ses bilgilerinin yayınlanmasıyla.

Son şifreleme, bilgilerin göndericiden alıcıya giderken şifrenmesidir. Böylece kimse bilgileri gönderme sırasında okuyamaz ve iletişim daha güvenli olur.

UÇÖ temel çalışma standartları, zorla çalıştırmanın yasaklanması gibi dünya çapında geçerli iş haklarıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO – International Labour Organization) tarafından denetlenir.

Çatışmalara neden olan madenler, çıkarıldıkları bölgelerde savaş veya şiddet içeren çatışmaların yaşandığı hammadde-lerdir. Çatışan taraflar sık sık bu madenlerin çıkarılması ve ticaretiyle de kendilerini finanse ederler.

Sürdürülebilir gelişme hedefleri, (SDG – Sustainable Development Goals) Birleşmiş Milletler'in çevre, toplum ve iktisat alanlarında 17 hedeflik, dünyanın geleceği anlaşmasının bir bölümüdür. Açlığın tamamen aşılması gibi hedeflere 2030 yılına kadar ulaşılması amaçlanıyor.

Geri dönüşüm merkezi, değerlendirilebilir atıkların ayırarak kayıt altına alındığı merkezi bir toplama yeridir. Orada, cam, kağıt, metaller, plastik, hantal atıklar ve elektronik çöp toplanır ve dönüştürülmüş kağıt gibi yeniden değerlendirilmesi sağlanır.

GIBT ES NOCH MEHR MATERIALIEN ZUM THEMA? KONU HAKKINDA DAHA BAŞKA MALZEME VAR MI?

Ich habe ein Online-Spiel entdeckt, das heißt „Handy Crash“. Es geht um Handyrecycling, Rohstoffabbau und Handyproduktion. Ist so ähnlich wie „Candy Crush“.

Ben çevrimiçi bir oyun buldum. Adı: „Handy Crash“. Konusu cep telefonu geri dönüşümü, hammadde çıkarılması ve cep telefonu üretimi. „Candy Crush“ gibi bir şey.

www.handycrash.org

Und hier gibt es Materialien für Lehrerinnen und Lehrer:
Burada da öğretmenler için malzemeler var:

Überblick über Bildungsmaterialien für die Schule, Die Handy-Aktion, 2017:
Okullar için öğrenim malzemelerine genel bakış, cep telefonu eylemi 2017:
www.handy-aktion.de/materialien/unterricht-sekunderstufe-i-und-ii/

Bildungsmaterialien von Germanwatch:
Germanwatch'tan öğrenim malzemeleri:
www.germanwatch.org/de/thema/bildung
u.a. Germanwatch Klima- und Rohstoffexpedition (ausgehend von Beobachtungen auf Satellitenbildern in zwei 90-minütigen Unterrichtseinheiten).
bunların arasında Germanwatsch'ın iklim ve hammadde araştırma gezileri (uydu resimleri üzerinden yapılmış gözlemlere dayalı iki 90 dakikalık ders birimi).

Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen, Informationen zu Rohstoffen in Elektrogeräten,
Kuzey Ren Vestfalya Tüketiciyi Koruma Örgütü,
hammaddeler ve elektronik aygıtlar üzerine bilgiler,
www.vz-nrw.de/handyrohstoffe

Weitere Links gibt es hier | Daha fazla bilgi için:
www.check-dein-handy.de

IMPRESSUM | KÜNYE

Wir freuen uns über dein Feedback zu dieser Broschüre | Bu broşür ile ilgili olarak bize dönersen seviniriz:
info@germanwatch.org, info@yesilcember.eu

Danke für wertvolle Hinweise | Bildirimlerin için çok teşekkürler:

Philip Heldt (Verbraucherzentrale NRW), Johanna Sydow (Germanwatch e.V.)

Text und Konzept | Metin ve tasarım:

Gülcan Nitsch, Julia Otten, Franziska Wohltmann

Illustration und Layout | Çizim ve Mizanpaj:

rownn.de

Türkische Übersetzung | Türkçe çeviri:

Orhan Çalışır

Redaktion | Redaksiyonu:

Daniela Baum, Gülcan Nitsch

Herausgeber | Yayımlayan:

Germanwatch e. V., www.germanwatch.org

Büro Berlin: Stresemannstr. 72, D-10963 Berlin, Telefon +49 (0)228/60492-0, Fax-19

Büro Bonn: Dr.Werner-Schuster-Haus, Kaiserstr. 201, D-53113 Bonn, Telefon +49 (0)30/2888356-0, Fax-1

Yeşil Çember – ökologisch interkulturell gGmbH, www.yesilcember.eu

Schwedenstr. 15 A, D-13357 Berlin, info@yesilcember.eu

Broschürenbestellung unter | Broşür siparişi için: info@germanwatch.org (bitte Bestellnummer angeben | lütfen sipariş numarasını verin: 17-4-01) oder | ya da info@yesilcember.eu (Türkische Kommunikation möglich | Türkçe yazabilirsiniz)

Stand: Juni 2017 | Hazırlama tarihi: Haziran 2017

Mit freundlicher Unterstützung von | Destekleyen:

Gefördert durch:

Bundesministerium
für Umwelt, Naturschutz,
Bau und Reaktorsicherheit

aufgrund eines Beschlusses
des Deutschen Bundestages

Die Verantwortung für den Inhalt dieser Veröffentlichung liegt bei den
Autorinnen und Autoren. Bu yayının içeriğinden yazarları sorumludur.

Senatsverwaltung für Wirtschaft,
Energie und Betriebe

Landesstelle für Entwicklungszusammenarbeit

Für die Inhalte der Publikation sind allein Germanwatch und Yeşil Çember verantwortlich.

Die hier dargestellten Positionen geben nicht den Standpunkt der Senatsverwaltung für Wirtschaft, Energie und Betriebe wieder.

Bu yayının içeriğinden sadece Germanwatch ve Yeşil Çember sorumludur. Burada yazılan pozisyonlar, Ekonomi, Enerji ve Çalışma Senatosunun bakış açısı değildir.

HANDY-CHECKLISTE

- ▶ Muss es ein Neues sein oder kommt auch ein Gebrauchtes infrage?
- ▶ Kann man Akku und Display leicht austauschen?
- ▶ Gibt es Ersatzteile, um weitere Bestandteile auszutauschen?
- ▶ Wie sind die Arbeitsbedingungen in der Produktion?
- ▶ Sind Software-Updates möglich, damit ich mein Handy länger nutzen kann?
- ▶ Wie hoch ist die Strahlung bzw. der SAR-Wert?

www.check-dein-handy.de

CEP TELEFONU KONTROL LİSTESİ

- ▶ Yeni bir cep telefonu mu olmalı yoksa kullanılmış bir aygıt da olabilir mi?
- ▶ Pil ve ekranı kolayca değiştirilebilir mi?
- ▶ Başka parçaları da değiştirme durumunda yedek parça var mı?
- ▶ Üretimde çalışma koşulları nasıl?
- ▶ Cep telefonumu uzun süre kullanabilmem için yazılım güncellemesi mümkün mü?
- ▶ Ne kadar ışın salıyor, dolayısıyla SAR değeri ne kadar?